

Vergaderjaar 2018–2019

25 883

Arbeidsomstandigheden

25 834

Problematiek rondom asbest

Nr. 336

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 september 2018

Asbest is een gevaarlijke stof. Het kabinet zet in op een asbestdakenverbod vanaf 2024. Op dit moment is er een beperkt aantal specifieke gevallen waarbij het nog niet mogelijk is om asbestdaken onder de nu toegestane voorwaarden veilig te saneren. Asbestsaneerders geven aan dat voor sommige asbestdaken de inzet van een werkbak aan een hijskraan de enige mogelijkheid is. Deze arbeidsmiddelen zijn niet bedoeld voor personenvervoer en de inzet gaat gepaard met flinke risico's.

Maar asbest brengt ook grote gezondheidsrisico's met zich mee. Daarom zal ik het gebruik van werkbakken aan hijskranen voor deze specifieke gevallen beperkt en tijdelijk toestaan, onder strenge aanvullende voorwaarden ten behoeve van de veiligheid van werknemers.

Naar aanleiding van de aangenomen motie van het lid Bisschop c.s. (Kamerstuk 25 883, nr. 308) en mijn toezegging tijdens het debat van 28 juni jl. bericht ik u bij deze over de inzet van werkbakken aan hijskranen (hierna werkbakken) bij de sanering van asbestdaken.

Asbest is een gevaarlijke stof die we zo veel mogelijk uit onze leefomgeving willen verwijderen. Vanwege de gezondheidsrisico's die aan het verwerken van oude daken verbonden zijn, is de doelstelling van het kabinet dat in 2024 alle asbestdaken in Nederland gesaneerd zijn. Dat is een enorme opgave voor het land. De asbestsector heeft aangegeven dat het saneren van asbesthoudende daken in een beperkt aantal specifieke gevallen niet mogelijk is met behulp van arbeidsmiddelen die geschikt zijn voor het vervoer van personen. Volgens de asbestsector is de huidige regelgeving in die gevallen te strikt en belemmerend om dit deel van de daken te saneren, dit heeft als risico dat een verbod vanaf 2024 niet gehaald wordt.

Voor mij is de veiligheid en gezondheid van werknemers een absolute prioriteit. Maar dit signaal uit de sector over onze arboregeling neem ik ook serieus. Daarom heb ik besloten een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren. In dit onderzoek, uitgevoerd door TNO, zijn de resultaten van het onderzoek dat de sector zelf heeft laten uitvoeren meegenomen. Het onderzoek «Veilig saneren asbest op hoogte» treft u als bijlage bij deze brief aan¹.

Belangrijkste bevindingen uit het onderzoek

Het doel van het onderzoek was om in kaart te brengen in welke situaties problemen ontstaan bij de inzet van werkmethoden die voldoen aan de huidige regelgeving en welke veilige alternatieve oplossingen voor dergelijke situaties mogelijk zijn. In het geval er veilige alternatieve oplossingen zijn waarbij de huidige regelgeving te beperkend is, is op basis van het onderzoek bezien of aanpassing mogelijk en noodzakelijk is. Het onderzoek levert geen harde gegevens over het aantal asbestdaken in Nederland die niet kunnen worden gesaneerd met een werkwijze die voldoet aan de eisen van de regelgeving. Deze gegevens zijn niet beschikbaar. De inschatting van de asbestsector is dat in 7% van het totale oppervlakte van ongeveer 100 miljoen m² aan te saneren daken, sanering met de nu toegestane en op de markt zijnde arbeidsmiddelen niet mogelijk is.

Het onderzoeksrapport bevat de conclusie dat in theorie vrijwel alle asbestdaken te saneren zijn met wettelijk toegestane middelen en werkwijzen. Dat kan grotendeels met bestaande en onder de huidige voorschriften toegestane arbeidsmiddelen en werkwijzen die in de asbestsector gangbaar zijn. TNO geeft daarnaast aan dat er in andere sectoren alternatieve arbeidsmiddelen beschikbaar zijn, zoals de telescoopverreiker, die geschikt is voor grote daken. Er zijn ook uitvoeringen met een schanierbare arm zodat moeilijk bereikbare delen gesaneerd kunnen worden. Ook zijn er veelbelovende nieuwe arbeidsmiddelen in ontwikkeling. TNO ziet met name de zogenoemde sixpack lifter als een kansrijke ontwikkeling die het veilig saneren in veel meer situaties mogelijk zal maken. De sixpack lifter is nog niet beschikbaar, maar TNO verwacht dat de sixpack lifter over een jaar op de markt kan zijn. De verwachting is dat het gebruik van een werkbak dan niet meer nodig is of in ieder geval verder kan worden beperkt.

Tenslotte geeft het onderzoek aan dat veiligheidsrisico's bij de inzet van bovengenoemde alternatieve arbeidsmiddelen, die geschikt zijn voor het vervoer van personen, over het algemeen lager zijn dan bij de inzet van een werkbak. De veiligheidsrisico's bij saneren met behulp van een werkbak zijn volgens TNO hoger dan bij een wettelijk toegestaan arbeidsmiddel.

Voorschriften voor inzet werkbakken worden aangepast

Het is onze gezamenlijke doelstelling om asbestdaken snel te saneren. Maar voorop blijft staan dat het werk op een veilige en gezonde manier moet worden uitgevoerd. Uit het onderzoek blijkt dat alle asbesthoudende daken in theorie gesaneerd kunnen worden met de arbeidsmiddelen die nu al gangbaar zijn in de sector, gecombineerd met arbeidsmiddelen uit andere sectoren en nieuwe arbeidsmiddelen. Innovatie is dus de sleutel tot veilige, goede sanering. Mijn oproep aan de asbestsector is dan ook om die innovatie zo veel mogelijk te stimuleren.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

Er is echter een beperkt aantal gevallen waarbij de beschikbare en toegestane arbeidsmiddelen in de praktijk op dit moment niet goed inzetbaar zijn. De enige manier om in die gevallen het dak te saneren, is door een werkbak in te zetten. Die methode verdient geen voorkeur: werken met een werkbak gaat gepaard met flinke risico's, zoals ook een aantal recente ernstige ongevallen aantoonde. Dat is met name het geval bij het verlaten van de werkbak op hoogte en het beladen van de werkbak. Niet voor niets is het gebruik van hijskranen bij asbestsanering in beginsel ook verboden.

Dat blijft het uitgangspunt. Maar verouderde, asbesthoudende daken niet saneren, brengt ook grote gezondheidsrisico's met zich mee. Daarom wil ik een tijdelijke uitzondering maken en asbestsanering met een werkbak toestaan in die specifieke gevallen waarin alle andere werkmethoden in de praktijk nog niet mogelijk zijn. Daarbij zal ik de bestaande grens van maximaal 4 uur per dag opheffen.

Wel verbind ik extra eisen aan het gebruik van werkbakken, om ervoor te zorgen dat het werk zo veilig mogelijk kan worden uitgevoerd. Zo zal het werken in de werkbak aan extra regels onderhevig worden. Daarom zullen werknemers een korte veiligheidsaanlijning moeten gebruiken om valincidenten te voorkomen. Ik zal het bovendien mogelijk maken met werkbakken te werken waarbij één zijde open is of gemaakt kan worden, waardoor werknemers vanuit de werkbak de asbestplaten in de werkbak kunnen trekken zonder daarbij zelf uit de bak te stappen. Daarnaast zal de werkgever voor elk geval dat hij een werkbak wil inzetten door een gecertificeerde veiligheidskundige moeten laten beoordelen of het gebruik van een werkbak noodzakelijk is en of er voldoende veiligheidsvoorzieningen worden getroffen. Bij een positief oordeel kan de werkgever de werkbak in dat geval inzetten.

Ook moeten de omstandigheden juist zijn: bij bepaalde weersomstandigheden, zoals hevige wind, zal het werken met een werkbak aan een hijskraan niet worden toegestaan. Met de Inspectie SZW zal ik nader kijken naar deze voorwaarden, zodat we gebruik kunnen maken van hun kennis en expertise over het voorkomen van ongevallen.

De Inspectie SZW houdt, net zoals in de gehele asbestsaneringsketen, toezicht op het werken op hoogte. De werkgever zal in alle gevallen moeten kunnen aantonen dat het gebruik van de werkbak noodzakelijk is, dat de noodzaak is vastgesteld door een veiligheidskundige en dat deze de aanvullende veiligheidsvoorzieningen voor de veiligheid van werknemers als afdoende beoordeeld.

Kort gezegd zet ik dus in op een tijdelijke «nee, tenzij»-regel. Daken worden niet gesaneerd met een werkbak aan een hijskraan, tenzij er geen andere mogelijkheid bestaat. Men moet eerst nagaan of het dak gesaneerd kan worden met gangbare werkmethoden, middelen uit andere sectoren of innovaties die redelijkerwijs beschikbaar zijn of binnen afzienbare tijd zullen komen. Als dat niet aan de orde is, komt het gebruik van een werkbak in beeld.

Om werkgevers tegemoet te komen, zal ik een leidraad ontwikkelen waarmee werkgevers kunnen inschatten of een bepaalde klus in aanmerking komt voor de inzet van een werkbak. Ik zal de sector hierbij betrekken. De leidraad geeft slechts een indicatie; er zal altijd instemming van een veiligheidskundige nodig zijn om een werkbak in te zetten.

Deze aanvullende uitzonderingsmogelijkheid voor de sanering van asbestdaken is tijdelijk. Zij zal vervallen na de wettelijke termijn

waarbinnen de sanering van asbestdaken moet zijn afgerond, of zoveel eerder als dat als gevolg van innovatie overbodig is geworden. De aanpassing van het Arbeidsomstandighedenbesluit is al in voorbereiding en zal zo spoedig mogelijk voor internetconsultatie worden vrijgegeven. Het streven is dat deze aanpassing zo snel mogelijk in werking kan treden.

Werkbakken in brede zin

Overigens kijkt de Inspectie SZW op dit moment in bredere zin naar de naleving van regelgeving rondom werken vanuit werkbakken. Combinaties van werkbakken met machines dienen te voldoen aan de vereisten van de Europese machinerichtlijn. Uit verkennende productinspecties van de Inspectie SZW in 2017 en 2018 blijkt dat de geïnspecteerde combinaties van werkbakken met verreikers niet aan alle vereisten van de Europese machinerichtlijn voldoen. De Inspectie zal hierover met fabrikanten en conformiteitsbeoordelingsinstanties in gesprek gaan.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
T. van Ark